

EL TEMPS parla amb Raj Patel, la setmana que l'autor de 'Stuffed & Starved' compareix davant el comitè d'affers financers del Congrés dels Estats Units.

“El Banc Mundial ha frenat l'expansió de la democràcia”

Lenginyeria genètica agrícola i les grans corporacions, la creació de la pobresa, el feixisme globalitzador i l'ètica de la sobirania alimentària, el neoliberalisme i la realineació del sud, o el moviment camperol. Són alguns dels grans temes d'avui, que no ho serien sense el doctor Raj Patel i el seu llibre *Stuffed & Starved* —*Obesos y famélicos*, en la tra-

ducció espanyola. Ras i curt: hi ha 870 milions de persones que pateixen fam, al mateix planeta on gairebé mil milions d'habitants més tenen sobrepès. I ara arriba la crisi del sector alimentari.

—Els analistes econòmics afirmen que els preus dels aliments encara es mantindran alts i possiblement a l'alça fins l'any 2015. És un factor

negatiu per a tothom o més aviat una oportunitat perquè les nacions dels mercats emergents puguin accelerar la creació interior de riquesa?

—Certament, és un fet perjudicial a curt termini, perquè significa que el menjar és fora de l'abast del pressupost domèstic d'un nombre creixent de ciutadans. Sense suport financer ni ajudes als aliments de procedència local, hi haurà més gent, milions, que passaran gana. No hi ha cap oportunitat d'aprofitar aquesta situació per als qui són a baix. Alguns grangers, generalment aquells que tenen una estructura empresarial gran i amb accés als mercats internacionals de l'exportació, podran augmentar els ingressos, però després de decennis de polítiques globals dissenyades per forçar els petits grangers a abandonar la terra, allò que arribarà als més pobres com a resultat de la

pujada dels preus dels aliments només serà misèria.

—**Heu acusat el Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional (FMI) de fer pressió perquè els liberalitzen els mercats i d'impedir que els països en via de desenvolupament apliquen polítiques econòmiques independents. Creieu que aquest intervencionisme ha afectat la seua independència política?**

—Això no és difícil de demostrar, encara que siga molt complicat de quantificar. Mai no sabrem què haurien estat capaços d'assolir durant els anys 80 i 90 si s'haguera permès a aquests governs d'aplicar plans propis per a les seues economies i democràcies. Tanmateix, el Banc Mundial i l'FMI van imposar una agenda neoliberal particular com a condició per a atorgar préstecs. A conseqüència d'això, els governs havien de fer front a una decisió impossible —refusar els crèdits del Banc Mundial i fer fallida no és mai una opció. Havien d'acceptar els diners, forçar les condicions acordades i, llavors, ignorar les queixes de la seua pròpia població. Així, el Banc Mundial atorgava incentius financers perquè actuaren de forma antidemocràtica.

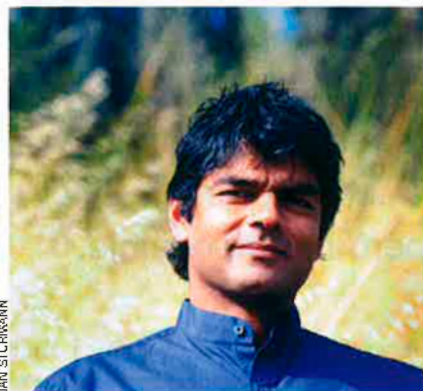
Quan veiem manifestacions i revoltes populars per culpa dels preus dels aliments som testimonis d'un clam ciutadà no tan sols a causa del menjar, sinó de la manca d'un govern democràtic.

—**La liberalització és una dinàmica desastrosa per a l'agricultura global. És un missatge que heu reiterat. Tanmateix, els avanços del mercat lliure en el cas de la Unió Europea probablement posaran fi als subsidis comunitaris (política agrària comunitària, PAC) que, tot originant una competència injusta, tanta responsabilitat tenen en l'afebliment de l'agricultura dels països en via de desenvolupament. Oxfam, per exemple, ha considerat la PAC sempre com el "braç econòmic" dels agricultors del món ric. No considereu que siga una bona notícia, la fi de la PAC?**

—És clar que seria molt bo que aturaren la subvenció de les grans corporacions empresarials, que deixaren d'inflar els canals de distribució amb aliments inferiors als costos de producció als països pobres. Però l'activitat agrícola

necessita suport global. De quina altra manera canviarem l'actual sector agrícola, amb un sistema que depèn dels combustibles fòssils, a un de sostenible? Aquesta transformació requereix subsidis governamentals. També en cal per a la reforma de la propietat agrícola, una demanda clàssica dels grangers més pobres del planeta.

D'una altra banda, les petites granges familiars europees són una espècie en perill, i igualment els subsidis són una necessitat. Alguns estats de la Unió estudien a hores d'ara una versió modificada de la PAC, cosa que és impossible segons l'actual reglament. La resposta és fer que la PAC ajude els mercats locals d'alimentació, però amb un marge ampli perquè es desenvolupe l'agricultura de tercers països.

“El problema és que els consumidors de l'Índia copien la dieta dels dels Estats Units”

—**Una de les raons de l'augment dels preus dels aliments és la demanda creixent de les noves classes mitjanes a les nacions amb economies emergents, i l'impacte extraordinari que això ha tingut en els mercats mundials. Aquests governs no haurien de compartir una part de la responsabilitat? No és cert que la seua planificació ha estat equivocada, que han menystingut les necessitats de la seua societat, que no han comprès quins canvis travessen?**

—Com us ho diria? Trobe que no sou gaire comprensiu. Han fracassat els governs dels països pobres? Han deixat que els seus ciutadans caiguen en una situació de desesper i de fam? Això és veritat, tant com ho és que el govern dels Estats Units va permetre el 2006 que 35,5 milions de persones passaren gana al seu propi país. En qualsevol cas, pense que és molt arriscat de culpar, com ha fet fa poc el president Bush, les classes mitjanes de les nacions emergents. És natural que la gent vulga menjar aliments de més qualitat.

El problema és que l'anomenada *transició nutricional* dels consumidors dels països en via de desenvolupament els porta a una conjuntura insostenible. El problema real, al capdavall, és que els consumidors de l'Índia, posem per cas, copien la dieta dels dels Estats Units i la Unió Europea.

—**Entre els deu consells que vàreu assenyalar en el vostre llibre per a la promoció de la justícia i la sobirania alimentària, n'hi ha un sobre el suport a la indústria local i el consum d'aliments de procedència local. Sembla una incongruència, tanmateix, perquè un dels resultats d'aquesta política seria, inevitablement, que tancaríem les portes al sector agrícola dels països que precisament necessiten mercats oberts per a créixer. No és cert?**

—Bona pregunta. Malauradament, la premissa d'aquesta idea és: “Vegeu tu: si no els comprem els cocos, què més podran fer en aquests països que són tan pobres? Es moriran de fam?” Ho sent, però aquest pensament és una bajanada. Cal que hi haja suport dels països rics als pobres, com ara la cancel·lació del deute i de les polítiques neoliberals; cal reactivar inversions en una agricultura sostenible, sobre la base del coneixement local i la distribució democràtica i regulada.

Hi ha grans projectes en totes aquestes nacions, que podrien engegar-se si pogueren desfer-se del domini de les grans companyies que tenen la grapa damunt les seues fonts de riquesa, si a casa nostra ens enfrontàrem als nostres propis governs quan defensen interessos de les empreses i no pas el bé general. És millor quan hi ha llibertat per a decidir.

Victorià Jiménez
Londres